

Trikrat na smrt obsodili so porotniki v Gleivitu delavca Karl Pisika, ki je svojo ženo, njeno mati in njeno sestro ustrelil. No, sodnija naj napravi kakor hoče in naj pokliče vse paragrafe sveta na pomoč, — morilca ne bodejo mogli več nego enkrat obsediti.

Iz Messine. V razvalinah mesta so našli na 43. dan po potresu še živega psa. Pes je živel ta čas od sveč in vina, ki se je nahajalo v deloma razbitih steklenicah.

Lakota divja v Perziji. Cene življenskih sredstev so narasle za 2—300%. V Teheranu umre vsak dan 10—20 oseb na tifusu vsled lakote. Beda je velikanska, ali šah in vlada ne storita ničesar proti nje.

Kakoršen je plug — takšen je kmet.

Tovarnarjev in obrtnikov bo pač malo takšnih, katerim bi ne bile vse novejšje najdbe in zboljšanja kar se njihove obrti tiče znane. Tovarnar se tudi ne zboji nobenega truda ne stroškov, da te najdbe izkoristi da mu je potemtomega z drugimi podjetniki uspešno tekmovali.

Večina kmetov se le malo briga za novejšja stremjenja in zboljšanja pri gospodarstvu. Če jim je tudi o tem več ali manj znano, pa tega ne izkoriščajo. Rajši po starem kopitu naprej životarijo počasi gospodarskemu polomu nasproti, kakor da bi skoz združenje, skoz nabavo bolj-šega orodja novice služili, in tako svoj gmetni položaj polagoma zboljšali.

Kmet mora zmiraj pred očmi imeti da je za dobavo večjih pridelkov iz zemlje treba dela, kapitala in razuma. Samo dobra volja ali pa mrnranje čez slabe čase ne zadostuje. Celokopno sredstev se kmetu nasvetuje v dosego večjih dohodkov. Kakor dobri znajo eni ali drugi teh nasvetov biti, na glavno najbolj važno delo v dosego večjih pridelkov na naših njivah vsi smemo pozabiti in to je oranje. Ves trud, vsi stroški za nakup dobrega semena, gnoja i. t. d. so zastoj, če se ne pripravi in zrahlja zemlja tako, da se koreninice prav lahko na široko in globoko razprostrejo in tako veliko plast zemlje na gosto in močno prerastejo. Da rastline na njivi vse potrebne ugodnosti k dobri rasti najdejo mora biti v zemlji dovolj vode, redilnih snovi in zraka. Da je teh snovi ravno v pravi meri v zemlji je med drugim najbolj odvisno od tega kako se je njiva zorala ali dobro ali slabo. Zaveden napreden kmet bo pred vsem svojo pozornost na takšnja zboljšanja obrnil, katera nič ali primeroma celo malo stanejo a v vsakem slučaju koristijo, kakor n. pr. izkoriščanje dušca iz zraka skoz deteljo, izkoriščanje ogljikove kisline iz zraka in redilnih snovi iz spodnjih plasti zemlje z obdelovanjem njiv z najboljšim plugom.

Pod brazdo, katero vsako leto na naših njivah obračamo leži še ena njiva. Ta ima še velike zaloge redilnih snovi v sebi, iz katerih bi lahko marsikateri stot žita ali drugega blaga več prirastel. Ker pa mi spodnjo plast njive ne obdelujemo ampak v miru pustimo, nam tudi nič ne da, in zato ji tudi pravimo da je to mrtva zemlja. Če pa polagoma pri oranju brazdo pomembimo, spravimo te mrtve snovi na vrh na zrak in istem v kolobar. Njiva bo dala toliko več pridelka kolikor več snovi smo rastlinam na razpolago spravili. Bolj ko je njiva globoko zoranjena manj škoduje rastlinam moča in še manj suša. Runkla in repa posebno pa krompir ljubi globoko zoranje zemljo. Globoko naj se zmiraj pred zimo orje. Vse njive namenjene za spomladansko setev naj bi se že v jesen zorale. Posebno važno je to za težke ilovnate zemlje. Če je zmed leta mokro jih je težko orati ker se zemlja deske prime, če je suho je tudi težko ker se velikanske grude lomijo katere ne razpadajo z lahko. Kakor znano je mraz najboljši orač. Z nobenim orodjem in z najboljšim delom nam ni mogoče zemljo z med leta za setev tako lepo pripraviti kakor nam to mraz brezplačno stori, če smo njivo pred zimo zorali in v celih brazdah pustili. Ker se s tem tudi delo naprej spravi da nam setev zmed leta polovico manj truda in časa vzame naj nikdo ne zamudi vse njive za spomladansko setev že v jesen zorati. Ničesar ni za kmeta tako važno kakor skrbno

obdelovanje oranja njiv. Če njivo pogojimo tak se redilne snovi katere so v gnoji ne razdelijo enakomerno po celi njivi. Kamor gnoj pade tam tudi vsa njegova moč ostane ker te bližnja zemlja potegne vse te redilne snovi ne grejo h koreninice ne najdejo pri rasti trdih sten skoz katere se ne morejo preriniti ampak lahko brez ovir velike prostore prerastejo in tako tem več redilnih snovi iz zemlje potegnejo. Redilne snovi v zemlji do katerih koreninice ne pridejo, ležijo tam zastoj brez haska.

Dober obrtnik spozna se že na orodju, Pri kmetu je isto. Če hočemo vedet kakšen da je kmet, kar pogledamo si njegovo orodje pred vsem tisto orodje, katero je pri kmetiji najbolj važno to je plug. Kjer je plug slab, tam po navadi tudi kmeta ni veliko prida, ali pa je to znamenje da gospodar nikdar sam za plug ne prime.

Kakšen plug naj bi vsak kmet imel? Najboljši je ravno dober. Ali so navadni plugi od naših domačih kovačev malo vredni? Ti plugi se tu in tam dobri, samo kovači, kateri dobre pluge delat znajo so zmiraj bolj redki. Z ročnim delom dober plug napraviti je pa tudi težavno to je bi rekel umetnost, katera je le malokateremu kovaču dana, gola roka v priprosti kovačnici seveda tudi ne more nikdar tega napraviti, kar se doseže s pomočjo velikanskih strojev v tovarnah. Z navadnim plugom ne moremo naše njive zdatno poglobiti, se ne more iz njega kakšno drugo orodje napraviti, in ga je treba pogosto popravljat dat. Kadar plug drug kovač v roke dobi kakor tisti, katerega je naredil, po navadi plug več tako dobro ne gre.

Vsem največjim zahtevam pa ustrezajo plugi iz svetovnoznane tovarne Rudolfa Sack, Dunaj, II., Kronprinz Rudolf ulica 36. Za večje in srednje posestnike je najpripravljen plug pod znamenjem D 10 M N. D = pomeni plug, ima močni železni gredelj, 10 — gre do 10" (26 cm) globoko, M = je za srednjo težko zemljo, N = novejši model.

Posebne dobre lastnosti teh sort plugov so:

1. Trpežnost skoro za vedno, ker niso iz navadnega železa ampak iz posebnega jekla. Deli, kateri so pri plugu obrabijo kakor lemež, črtalo, se dajo zojstreti. To je edino za kar se kovač potrebuje. Kadar so ti deli stečeni, dobijo se od tovarne drugi.

2. Plug gre sam, tako da ti ga ni treba nič držati. Lahko toraj z njim orje vsak kdor tudi tega dela še ni vajen.

3. Če hočemo plitvo orati gre plitvo, če globoko gre do 10 palcev in če rabimo za gozde še globeje.

4. Gre jako enakomerno in lahko. Deska je namreč iz najboljšega jekla in postane čez nekaj časa tako gladka, da se je zemlja nič ne prime.

5. Plugi so različni za težke ilovnate, za lahke, za kamenite zemlje. Kdor bi imel več vrst zemlje kupi si različne pluge, kateri se dajo potem na gredeljno samo zamenjati tako da je treba za več sort plugov samo en gredelj in eno kolce.

6. Če se kupijo posebni deli, da se ta plug spremeni v različno drugo orodje kakor n. pr. v plug za krompir orat. Takšnega bi morala sedaj ko je zmiraj hujše za delavce vsaj vsaka vas imeti. V eni uri se vzame z njim toliko ven, da ima pet žensk cel dan dost za pobirat; v plug za osipat, za okopat, v podzemeljski plug itd.

Jaz rabim en tak plug že 11 let in sem prepričan da boljšega pluga ni. Kdor se za to zanima naj zahteva od tovarne cenik. Udje kmetijske družbe lahko skoz njo naročijo, ker dobijo ceneje. Posebno bi priporočal kmetijskim podružnicam katere dobijo za nakup orodja polovico podpore naj naročijo takšni plug za svoje ude in pa tistim posojilnicam, katere so namenjene za kmeta kaj koristnega storiti. Samo se morajo popred dobro podučiti da naročijo takšnega kateri je pri nas gotovo že več takšnih plugov razširjenih, bilo bi dobro znati, kje da so že del časa v porabi. Kdor se zanje zanima, bi si jih potem lahko na licu mesta ogledal in se o njih izvrstnem delu prepričal. Tako n. pr. je v celjskem okraju v Višnji vasi hiš. št. 23 pet različnih Sack o v i k plugov v porabi.

Ni zmiraj tisti kmet napreden in dober gospodar, kateri novice v hranilnico nosi. Pogosto je lahko tisti, kateri si novice iz posojilnice splosodi pa ne zato da bi zaostale obresti in davke

plačal, ampak za nakup takšnega orodja, katero mu dohodka na polju zviša in mu tako stroške in obresti večkratno povrne.

Kakoršen je kmet, takšen je njegov plug.
Goričan.

Gospodarske.

Pepel travnih rastlinam dobra hrana. Pepel je pri kmetovalcih tudi zelo važno gnojilo. To gnojilo je med vsemi pomožnimi gnojili še najbolj podobno glavnim gnojilom in sicer zaradi kalija, fosforove kisline in apna. Ker naše krmne rastline potrebujejo veliko kalija, apna in fosforove kisline, bi kazalo, da dodamo travniškim rastlinam te tvarine s pomočjo lesnega pepela. Tudi detelja nam je za gnojenje s pepelom zelo hvalježna. Shranjujmo torej plug pridno skoz celo leto in na spomlad, ko začne trava nekoliko zeleniti, ga je treba takoj potrositi. Kakor je treba posebne pazljivosti pri trošenju umetnih gnojil, ravno tako se mora tudi pepel enakomerno trositi. Najboljši čas za trošenje pepela je vlažno vreme. Ako pogojimo travnik s pepelom močno, bo tako gnojenje izdalo za več let. Za en ar ga je vzeti 35—40 litrov. Kakor me uče dosedanje izkušnje, katere sem napravil pri Tomaževih žlindri, je skoz dveletni poskušnji (dvoje košnje vsako leto), dala pravega gnojenja s pepelom več krme, ko parcela, na kateri je bila trošena samo Tomaževa žlindra, dasi sta bili obe parceli ena ko druga velki in v enakem kulturnem stanju. Ako bi imel pepel še dušik v sebi v podobni čilškega solitra ali žveplenokislega amonijaka, bi ga morali prištevati glavnim gnojilom. Seveda ga je pri trošenju treba veliko več vzeti, kakor pa umetnih gnojil. Če pa imaš premalo pepela, pa bolje storis, da pognojiš vsako leto en del travnika. S takim gnojenjem začni tam, kje je travnik najbolj pust. Da bodeš s pepelom dobro postregel travniškim rastlinam, ti ga je treba v zadostni množini raztrositi. Če pepel premo, ostane ti vse na vrhu; zemlja pridrži vse zgoraj pri vrhu, in korenine dobijo premalo hrane. Na travnikih pripomore pepel, da trave in detelje bujno rastejo. Res čudno, kako ugodno pospešuje pepel rast različnih detelj po travnikih. Ko smo gnojili s pepelom, začne detelja rasti, prej pa ni bilo nobene detelje videti. Ker vpliva pepel tako ugodno na rast detelje, se izboljša travniški pridelek v vsakem oziru. Zaradi drimesane detelje je tako seno dosti bolj tečno. Prav dobro se nam pepel obnaša tudi na deteljišču, posebno na večletni detelji. Blížnja prihodnost nas bo učila, kako dobro in kakv po ceni je to gnojilo.

Je trda, pusta trava,
Da malo mleka krava.

V kakšno daljavo sadimo ameriške trte? — Predno sadimo ameriške trte, pomisliti moramo, s kakšno, trtno vrsto jih bomo požahntili. Če bomo cepili trte, ki zahtevajo dolgo reznjo n. pr. refož, sadili bomo ameriške bolj narazen nego če bomo cepili trte, katerim ugaja kratka rez n. pr. žlathnino, portugalko. Nadalje moramo tudi pomisliti, kako bomo vinograd obdelovali. Če hočemo v vinogradu orati, moramo saditi trtne vrste vsaj 150 do 200 cm razsebe zato pa sadimo trte v vrsti bolj gozdati (100 do 130 cm), če pa mislimo v vinogradu kopati, postavljali bomo vrste lahko bolj blizu a trte vrsti bolj narazen. Ker raste ameriška trta bolj močno nego stara domača trta, zato ji moramo dati več prostora. V rodovitni zemlji saditi je bolj redko nego v mršavi. Pregosto sajenje se hudo kaznuje, ker grozdi v takem vinogradu radu rado gnije in tudi boleznai ga bolj napadajo. Priporočamo, da se sadi tako, da dobi vsaka trta vsaj 1½ do 2½ m² površine. Boljše je če se sadi trte v vrsti bolj gozdati in trtne vrste bolj naredko, nego če se sadi na vse strani v jednaki daljavi.

Da dobiš rano kumare, sadi jih meseca marca v lonček, ki jih napraviš iz kравjeka na sledeči način: V lonček za cvetlice deni nekoliko kравjega blata, kateremu prinešaš lahko nekoliko zemlje. Drugi podobni lonček, ki je pa na vse strani za prst manjši, porini nato v prvega in v sredini napravi se ti lonček iz blata. Na solncu ga nekoliko posuši ter napolni nato z dobro vrtno zemljo. V vsak lonček deni 2 do 3 semenski zrn. Vse skup postavi v zimске gradice, v cvetličnjak, ali pa če teh nimaš, v zaboji, ki ga pogrneš s steklom ter postaviš na solnce. Ko so kumare zrastle in se ni bati več slane, zasadiš jih z loncem vrta na prsto. Da ti bodo kumare kmalu cvetele, prikrajšaj rastlinicam glavno vejo, čim poženejo 3 do 4 liste, nakar se tudi bolj razkošajo.

Kako saditi cepljene kako divje trte? — Če pride domača trta v zemljo, požene korenine, katere pa trtna už vniči. Takta trta se zato slabi. Kedar sadiš toraj cepljenke, sadi jih tako, da pride plemeniti del trte ven iz zemlje. V ravanskih vinogradih naj bo cepljeno mesto ravno ob površini zemlje, tam pa, kjer misliš vinograde s svežo zemljo nasipati (zemljati), sadi cepljenke še bolj plitvo. Da se ti trta po sajenju ne posuši, napravi vrhu nje kupček iz rahle zemlje. Ta kupček naj bo tako visok, da pogrne za 3 do 4 cm gorje oko. Poleti, ko trta krepko raste, kupček razgrni. Divjake, ki jih misliš prihodnje leto požahntiti v zeleno, sadi ti morash nasprotno tako, da pride zgornje oko 10 do 15 cm pod zemeljsko površino. Da se trta v ti globocini ne zaduši napravi nad njo jamico, ki bo segala do divjaka. Mesto posameznih jamic je boljši jarek, ki se razteza preko cele trtne vrste. Seveda bomo rabili bolj kratke sajenice nego navadno. Na ta način sajene trte bodeš zamogel mnogo bliže zemlje požahntiti. Tudi dosežeš s tem mnogo bolj ravno trto, ki ne bo poganjala na podlagi toliko mladja, kakor trta sajena po stari navadi